

ПРИКАЗИ

Ivo Krbek, univ. profesor i akademik: UPRAVNO PRAVO FNRJ. Beograd, izdanje Biroa za izradu obrazaca, 1955, 305 str.

Поред уводног дела (Наука управног права, 5—14) књига је подељена у четири главе: I. — Управа и њена служба (17—96); II. — Правно обухватање управе (97—176); III. — Положај грађана према управи (177—202) — Држављанство (203—228); IV. — Правно судовање и управни спор — А. Општа теорија о управном судовању (229—265) и Б. Управни спор по Закону о управним споровима (266—305).

На овакав распоред излагања утицала је динамика нашег административног права а не начелно израђен систем. У наредним књигама, по доношењу нових прописа, биће обрађени делови о организацији управе, управном акту, управном поступку, службеничком праву итд.

У свим главама књиге, проф. Крбек је оживео изложену материју административног права богатим приказивањем наше и нарочито упоредноправне теорије и праксе. И онда кад се не дели мишљење проф. Крбека, његов је став од интереса за развој административног права код нас, јер пружа богат материјал и потстиче на дискусију која ће свакако допринети бољем решењу многих спорних питања.

У кратком приказу поменућемо само нека питања.

1. У излагању о појму државног органа и облика државне управе проф. Крбек покушава да направи јасно разликовање између разних облика државне управе. Али, с обзиром на недоследности нашег позитивног права проф. Крбек чини нужну резерву и износи гледиште да се увек „од случаја до случаја“ мора утврдити шта се сматра органом а шта надлештвом, шта установом а шта заводом (70, 71, 73 и примедба 7 на истој страни). Слично томе проф. Крбек оставља да се од случаја до случаја одређује да ли поједине организације друштвеног управљања делују „као обично приватно удружење или посебним правилима управног права као јавна служба“ (84). Исти је случај и са истицањем потребе да државне органе „треба начелно разликовати од органског носиоца“ (70) јер и ту подвлачи да се „у неким нашим каснијим правним прописима употребљава ... термин државни орган и за обиљежавање појединих службених лица“ (71). Добро је што проф. Крбек оваквим излагањем уствари упозорава на извесне недоследности нашег позитивног права, али би било боље да је и овде више нагласио свој став указујући на могућност начелног решења.

2. Као карактеристичну особину друштвеног управљања проф. Крбек истиче да управу „не врше службена лица (државни функционари) већ друштвене снаге“ (83). Друштвене снаге заиста делују али преко својих организација и својих одређених претставника. Ти претставници, кад врше функцију органа друштвеног управљања, несумњиво су „службена лица“ и ако нису „државни функционари“. Примери посебних друштвених организација које наводи проф. Крбек — завод за социјално осигурање, земљорадничке задруге, водне заједнице (83) најбоље говоре да су претставници друштвеног управљања „службена лица“.

3. Проф. Крбек исправно истиче да у административноправном односу „не мора на једној страни тог односа стајати орган др-

јавне управе, већ много шире носилац јавне управе, — био то неки други држ. орган или нека друштвена организација“ (104). Али, кад даље говори о карактеристикама административноправног односа, проф. Крбек налази да је „претјерано узимати као значајну управноправног односа у опреци према грађанскоправном односу, да настаје строго једностраним актом управе и да се извршује принудним путем. У масу управноправних односа улази та друга страна добровољно. Принуда губи уопће у социјалистичкој земљи на значењу“ (105, прим. 11). Мало даље, говорећи о одрицању субјективних права проф. Крбек и сâм помиње „принудни значај управноправне норме“ (107).

Јасно је да се у административноправни однос може ступити добровољно и да тај однос не мора настајати искључиво једностраним актом управе, али то никако не значи да се једна страна у односу не јавља са јачом вољом. Да ли, напр., друштвено управљање искључује принудно извршење одлука органа друштвеног управљања?

4. Ваља нарочито нагласити да се на свим страницама ове књиге одражава одлучан став проф. Крбека за законитост рада управе. У складу са тим својим начелним ставом проф. Крбек посебно и на врло интересантан начин излаже своје мишљење да „нема више есенцијалне разлике између судства и управе“ пошто је начело законитости основа рада и управе и судства (85—86). Исто тако енергично критикује, нажалост већ уобичајени начин објављивања исправки законских текстова код нас. „Груби је злоупотреба — каже проф. Крбек — кад се у таквим тобожњим исправцима просто мијења ранији текст, — такве измјене не могу се сматрати законитим. Нарочито монструозни „исправак“, који претставља читаву кодификацију измјена, отштампан је на стр. 220—4 Сл. л. из 1954 па чак и без потписа одговорног службеног лица“ (138, прим. 36). Добро је што је проф. Крбек указао на ово питање јер је крајње време да се са том праксом престане.

На крају ових напомена никако не смемо губити из вида чињеницу коју истиче и проф. Крбек да се код нас ствара и развија нови појам управе који „теорија не може тако лако захватити и описати, као што се то може управа у грађанским државама која се већ прилично усталила“ (27). Отуда је разумљиво да о многим питањима која прегреса ова књига може и мора бити дискусије. Велика је заслуга проф. Крбека што својим књигама и расправама увек постиже на размисљање о многим проблемима нашег административног права.

Драгаш Ђ. Денковић

ЗАКОН О НАСЛЕЂИВАЊУ. Са објашњењима и напоменама. (Коментари и објашњења закона Савеза удружења правника ФНРЈ.) Београд, издање „Архива за правне и друштвене науке“, 1955, 206 стр.

После обимног припремног рада који је започео још 1946 године и после многобројних ширих и ужих дискусија и саветовања, донет је нови Закон о наслеђивању (објављен у *Сл. листу ФНРЈ*, бр. 20 од 11 маја 1955, а ступио на снагу 11 јула 1955). — Доношењем закона о наслеђивању учињен је велики корак на путу кодификације нашег имовицског права а неке одлике Закона као и новине које уводи, чине га значајним спомеником нашег правног система.